

2000 YILINA DOĞRU
SANATLAR
SEMPOZYUMU

THE SYMPOSIUM OF
ARTS TOWARDS THE
YEAR OF 2000

TARİHİ ÇEVRENİN GELECEĞİ

Doğan KUBAN Profesör

*İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Kürsüsü Taşkışla-İSTANBUL*

İSTANBUL DEVLET GÖZEL SANATLAR AKADEMİSİ

24 - 28 EKİM 1977 İSTANBUL

D. baş no 313

4er no 306

ÇEKÜL KÜTÜPHANESİ

DEMİRBAŞ NO. 06313

SINIFLAMA NO.

06306

BAĞIŞCI

GELİŞ TARİHİ

KUBAN D.

TARİHİ ÇEVRENİN GELECEĞİ

a. Tema, Yöntem ve Kabuller

Uygulamalara ve yorumlara bakacak olursak, çevre koruma uzmanları, sanat ve mimarlık tarihçileri ve arkeologların tarihi çevrenin öğelerine yaşla- rıyla orantılı bir değer verdiklerini söyleyebiliriz. Bu, bir bakıma, onların eskiliklerinin sonucu olan bir değerdir. Geçmiş kültür değerleri- ni baba yadigarı eşyalar gibi düşünmeğe alışmışız. Onları yaşatma için gösterilen çabayı bir tür fedakârlık olarak görüyoruz. Şimdiye kadar ta- rihi çevrenin korunması sorununa, gelecek için tasarlanabilecek bir fi- ziksel çevrenin nitelikleri gözönüne alınarak yaklaşılmamıştır. Bugün ve yarın, bireysel ve toplumsal yaşama, bir anı, bir antika olmaktan çok ötede, olumlu bir katkıları olabileceği üzerinde fazla düşünülmemiştir. Bildirimde bu sorunu irdelemek istiyorum.

Tarihi çevrenin geleceğini bugünkü gelişmelerden 'interpolation'lar ya- parak, ya da gelecek için biçimsel ütopiyalar tasarlayarak düşünmek olası değildir. Onların insan yaşamı için, elle tutulur bir anlamı, işlevi ol- duğunu göstermek gerekir. Bu da, kanımca, tarihin gelecek için bir to- humluk olduğuna, zaman içinde birikimin gelecek yaratıcılıkların potan- siyelini içinde sakladığına inanarak, ve inandırarak olabilir. Tarih bo- yunca insanın yattığı sayısız düşünce ve biçimin gelişme ortamı bulama- dığı için filizlenmeden kaldığını, ya da, değişik bir yorumun yapılabi- leceği bir ortamda yeni gelişmelere olanak verdiğini biliyoruz. Emerson' un dediği gibi, Heraklitos'u Hegel de bulmak olasıdır. Geçmişte yaratıl- anın bugünün duyarlılığına hitap etmesi olağandır. İnsanoğlu, teknolojik açıdan en ilkel düzeyde olduğu çağlarda da, bugün için geçerli düşünce, biçim ve hisleri ifade etmiştir. Kaldı ki bireyin yaratıcı düşüncesini ifade etmesi ile toplumun onu kabulü arasında eşzamanlık yoktur. Büyük yaratıcı düşüncelerin ortaya atılması ve uygulama alanında yer almaları arasında büyük zaman süreleri geçiyor. Her dile getirelin düşünce, her denenen biçim sonsuz gelişme olanakları saklamaktadır. Uygarlık üstüs- te konan basamaklar şeklinde mekanik bir yığılma değil, eski ve yeniye birlikte içeren ve birlikte yaşatan bir birikimdir. Bu nedenle bir siste- min parçası, bir üslup ögesi olarak canlılıklarını yitirmiş oldukla- rını düşündüğümüz düşün ve biçimler, o sistemler ve üsluplar geçerli- liklerini kaybettikleri zaman, yeni sistem ve üsluplara yapı taşı ol- ma niteliklerini de kaybetmiyorlar. Bunu seçmeci bir tavırla söylemi- yorum. İnsan kafası ve duyarlılığının ürettiği herşeyin bir kurumayan kaynak olduğu inancımı vurgulamak için söylüyorum. Onun için tarih bir tohumluktur, diyorum. Gelecek için tasarlanabilecek insan çevresinde geçmişten kalanların rolü, kanımca, ancak bu gözlemlerin doğruluğunu ka- bul etmeğe bağlıdır.

b. Çevrenin Değişmesi ve Ekonomik Fayda

Genellikle çevre koruma ile ilgili her atılımın önüne mülkiyet, rant, sosyal fayda, gerçekte kent denilen karmaşık sistemin bütün öğelerini içeren ekonomik ve öteki iç ilişkiler çıkar. Biz çevre korumanın sta- tüsünü kültürel ve ekonomik değerler arasındaki çatışma ile açıklamaya çalışırız. Hernekadar bireysel spekülasyon ya da ekonomik gereksinmele- rin eskiyi yokeden başlıca faktör olduğunu gösteren örnekler çoksa da, genel olarak bir eski yapının, yeni yapı karşısında korunması güçlüğü- nün ana nedeni ekonomik değildir. Sorun bu kadar açık ve kesin olsaydı, hiç bir taşı korumak olanağı olmazdı. Çevre korumada çok etkili olan

ekonomik faktör, kendinden önce varolan bir değer yargısının sonucunda sürece katılmaktadır. Bu değer yargısı ise, çok geniş anlamda ekonomik ilişkileri de kapsayan bir değerler sisteminin ürünüdür. Toplumun yaşamına egemen olan bu değerler sisteminde, yeni oluşanlarla, çok eski kökenleri olanlar içiçe bulunurlar. Bu nedenle de sistem sayısız çelişkiler içerir. Onun için, tümel olarak ele alındığı zaman, çağdaş olarak tanımladığımız bir değerler sistemi içinde, çağdaş görüntülü olgular kesin bir ekonomik rasyonele dayanmazlar.

Örnek olarak yaygın bazı gözlemleri yineleyeyim: çağdaş toplumun en büyük yatırımları, büyük insan kütleleri beslenemez ya da açlıktan ölürken, silâhlanmaya gidiyor, emperyalizmin ekonomik rasyoneli, kanımca, açlığa göre ikincil niteliktedir. Ama çağdaş toplum bunu çözememiştir. Toplumsal harcamaların büyük bir bölümü lükse, üretmeyen yatırımlara, yanlış beslenme tekniklerinin artıklarına gider. İnsanların apartmanlarda ve otomobiller arasında yaşamak istemeleri ne kadar çağdaşsa, büyük kentlerin yaşanabilir olmaktan uzaklaşması, pislik, gürültü, sağlıklı ortam ve teknik olanakların randımanlı kullanılamaması da çağdaş olgulardır. Bu isteklerle bu olgular arasındaki ilişki, ve giderek, olumsuz sonuçların güç dayanılır bir düzeye ulaşması, gelecekteki fiziksel çevrenin tanımını etrafımızda gördüğümüz düzensizlik üzerine kurulamıyacağını ortaya koyuyor. Bugünkü kargaşanın getirdiklerini değişmez veriler olarak kabul edip onlar üzerine gelecek kurmağa çalışmak, fazla bilimsel olmaktan çok, güçsüz bir determinist tavırdan başka birşey değildir. Kısaca basit ekonomik fayda ile çevre yozlaşması arasında kurulan ilişki, gelecek için de geçerli sayılmamalıdır.

c. Tarih Yorumu ve Tarihi Çevrenin Korunması

Şimdi bugüne kadar tarihi çevre korumasını hangi kabullere dayandırdığımızı irdeleyelim:

Kültürün zaman içinde biriktiğini ve bunun bir bileşeninin de üretilen eşyalar ve yapılar olduğunu vurguluyoruz. Anıtı ya da kent dokusunu bir kültür ortamının önemli öğeleri olarak değerlendiriyoruz. Fiziksel çevrede aranılan süreklilik, kültürlerin tarihin derinliklerine inen zaman boyutlarının somut ifadesi olarak kabul ediliyor. Gerçekten de bir zamanlar Viyana önüne Osmanlı ordularının gitmiş olması, bugünün insanı için bir öyküdür. İstanbulun anıtları ise dünü elle tutulur bir olgu olarak bugünde yaşıyor.

Bu yargılar geçmişte kalan herhangi bir yapı ya da yapı düzeni için doğru olduğu halde, Sultanahmet Camiini ayakta tutma isteği ile, 19. Yüzyıla ait bir yapıyı ayakta tutma isteği aynı güçte olmuyor. Neden? Çünkü geçmiş yapıtların değerlendirilmesinde onlara verdiğimiz önem, son çözümlemede, eski tarih yazarlığının modası geçmiş ölçütlerine dayanıyor.

Koruma kuramını geliştiren Batılı Olkeler öncelikle, kendi kültürlerinin alt yapısını oluşturan Yakındoğu ve Akdeniz uygarlıklarının kalıntılarını, sonra dinî yapıları, daha sonra feodalite ve monarşinin kale ve saraylarını, ve sonunda burjuvazinin maddi verilerini korumağa önem vermişlerdir. Biz de benzer bir tutumla koruma önceliklerini saptamışız, Nasıl tarih, din ve sultanların öykülerine dayandırılmışsa, korunacak yapıların saptanması da aynı değer yargılarından hareket etmiştir. Bugün tarihi kentin korunması, basit konutların korunması gibi yeni ilgi alanlarının ortaya çıkması, çağdaş tarih düşüncesinin demokratikleşmesi diyebileceğimiz bir gelişmenin sonucudur. Artık tarih sadece politik gücün ve dinin değil, toplumun tümünün ekonomin ve sosyal yaşamının tarihi olarak ele alınmağa başlandığı için kentin dokusu, anonim evler, endüstri yapısı gibi veriler, tümel çevre kavramı için değer kazanıyor.

Tarihin yorumu ile tarihi yapı ve çevrenin korunması konusu arasında kesin bir paralellik olduğu görülmektedir. Bu paralellikten ötürü de, bazıları için tarihi çevre koruması hep bir geriye bakış, bir eski özlemi olarak görülmüştür. Giderek eskiyi hortlatma, gericilik en iyisi de mü-

zecilik olarak yorumlanmaktadır. Böylece, tarihi çevre koruma sadece klasik tarih perspektifi açısından ele alınırsa, doğru ya da yanlış, korumaya ilişkin eleştiri ve yargılar geçerli bir ağırlık kazanıyor.

Tarihle oyalanmayı artık-üründen payını fazlasıyla alan ve geçmişten gelen statülerini korumakta çıkarı olan sınıfların isteğine bağlamak da benzer bir yorumdur. Fakat aynı sınıfların bütün yeniliklerin de en büyük tüketicisi olduklarını düşünsek, bu ilişkinin bu kadar basite indirgenemeyeceğini kabul edebiliriz. Bu çelişki üzerinde durmakta yarar var:

Genellikle geçmişini korumakta bir yararı olmadığı kabul edilen varlıksız sınıflar, ekonomik olanakları elvermediği ve kültürel yapıları durağan olduğu için, kendi çevrelerinde yaşadıkları zaman, geleneksel çevrelerini pek bozmuyorlar. Ondan şikayetleri de azdır. Fakat sanayi kentlerine göç ettikleri zaman, eski çevrenin bozulmasında, bir ölçüde etkili oluyorlar.

Tarihi kendi lehlerine yorumlayanlar ise, tarihi çevreye karşı tutumlarında çelişki içindedirler: tarih onlara sahip oldukları sınıfsal iktidarın tapusu gibi görünüyor. Fakat aynı tarih onları, bir aşamada gelişmenin ve ona bağlı sömürünün de aracı yaptığı için, bu görevlerini de bir yana bırakamıyorlar. Sanayi kentlerinde ve sanayileşen yörelerde tarihi ve doğal çevreyi yozlaştıran bir mekanizma harekete geçmişse, bu da onların eliyle gerçekleşmiştir. Böylece bir yandan eskinin anısını bir kült olarak yaşatmak, öteyandan onu yoketmek, birlikte oluyor. Eski kentleri, anıtları yokedenlerin, yokolma kararı verenlerin çoğunluğu, gelenekçiliği ve milliyetçiliği kimseye bırakmayan bürokratların ve yeni gelişen sanayi kenti burjuvazisinin içinden çıkıyor.

d. Çağdaşlık Kavramı

Tarihi çevrenin tahribi çağdaşlık uğruna olur. Onu yokedenler, geleneğe bağlılığın çağdaşlaşmağa, çağdaş bir fiziksel çevre yaratmağa engel olup olmadığını sorarlar. Çağdaş nasıl tanımlayacağız? çağdaş sadece teknolojik boyutu ile görünce, çağdaş tekniği yansıtmayan herşey çağdaş sayılabilir. Özellikle fiziksel çevrede aranan nitelikler söz konusu olduğu zaman, geleneksel çevre çağdaşdır, ve öyle değerlendirilirse koruması çağdaşlığa aykırı olacaktır. Eğer böyle bir yargı yeterli ve doğru olsaydı, kentlerin en güzel yerlerinin eski çağlardan kalmış yapılarla işgal edilmesi, en güzel yerleşme noktalarında eski mahallelerin bulunması, ölü kentlerin korunması, bugün eski çevreyi korumağa karşı uyanan ilgileri açıklama olanağımız olmazdı. Eğer böyle yargılar daha genelleştirilmiş olsa, düşünceyi de en yakın zamanda formüle edilmiş olanlarla yetinmek zorunda bırakmamız gerekirdi. Ne kimse Göethe, ya da Ömer Hayyam'ı okur, ne de kimse evine Art Nouveau mobilya alırdı. Oysa şüpheli bir zevkin ifadesi de olsa, en modern apartmanlarda oturma isteği ile onları Barok mobilya ile döşemek isteği beraber olabiliyor.

Dünyanın artı-gelirine el koyanların büyük kentler kargaşasından kaçıp, kısa bir süre için bile olsa, ulaşmak istedikleri fiziksel çevre ile, en fakirlerin bulabildikleri arasında benzerlikler var. Teknolojinin bütün gelişmesine karşın, insanların iç yaşamına ve tutumlarına egemen olan düşünceler arasında, en ilkel çağlarda varolanlarla eşdeğer olanlar okadar az değil.

Çağdaş dünyayı otomobil ve konforlu apartman ve makine olarak görmek, 19. - 20. Yüzyıllar Batı emperyalizminin dünyadaki egemenliğinden doğan bir kısa görüşlülüktür. Tüketime dönük bir budalalığın sonucudur.

Teknik gelişme insan için birçok sorunları çözdüğü kadar, belki de ondan çok, çözümlenecek sorunlar yaratmaktadır. Bu gözlemi belirtmek artık ne tekniğe karşı çıkmak, ne de felâket haberciliği sayılmıyor.

e. Çağdaş Kentsel Çevrenin Sorunları

Sanayi kenti, nüfusun kente yığılmasının ortaya çıkardığı yanlış arazi

kullanma ve beslenme güçlükleri, kent toprağının, giderek, insandan çok makine ve motorlu araç için kullanılması yüzünden artan çevre kirlenmesi, gürültü, enerji darlığı, ulaşım zorlukları, kişilerin yaşamlarında anonimlik, yabancılaşma, toplumda suçların ve ruhsal bozuklukların artması, toptan imha korkusu, konut darlığı, kontrol zorlukları, pahalılık, doğanın tahribi, spekülasyon, çirkinlik yaratıyor. Bu özellikler zengin ülkelerden fakirlere doğru uzandıkça, daha da sıkıntı verecek şekilde yoğunlaşıyor. Doğal kaynakların tüketilmesi ve nüfus artışı kentlerin gelecekteki perspektiflerini daha da karartıyor. Çağdaş sanayi kentinin ve orada gelişen yapı tasarımı, büyük kütlelerden çok aceleci bürokratlara, etkili olmak isteyen politikacılara ve bazen onlarla ortak olan açgözlü spekülörlere yaradığını söyleyenler haklıdır. Belki onlara bile yaramıyor.

Kısacası, günümüzde fiziksel çevrenin biçimlenmesi ve nitelikleri rasyonel ve düzenli bir gelişmenin sonucu değil, sanayinin verdiği olanakların spontane bir kullanılışı sonucudur. Fiziksel çevrenin rasyoneli üzerinde düşünmeğe yeni başlıyoruz. Ve bu çevrenin eleştirisi bizim gelecek için düşüneceğimiz çevrenin tasarımıyla önemlidir. Fiziksel çevrenin çağdaşlaşması olgusu yeni yeni bir sorun olmağa başlıyor, Çevre Bilimleri adı altında, insan çevresinin tümünü ele alacak bir öğreti alanı yeni gelişmeğe başladı. Daha eski dönemlerin fiziksel verileri de, hastalıkları aşağı yukarı belirgin hale gelmiş bugünkü kentin eğilimleri içinde değil, daha sağlıklı bir çevre tanımı içinde yeniden değerlendirilmek zorundadır.

f. Gelecek Çevre İmgesi

Gelecekte sahip olmağı düşlediğimiz bir fiziksel çevre imgesini saptayacak öneriler yavaş yavaş biçimlenmeğe başlıyor. Bunların bir bölümü bugünün verileri ve 'trend'lerine dayanan 'projection'lardır. Teknolojiyi ana öğe olarak alıp, soruna biçimsel olarak yaklaşan mimar ve kentplancılarının ütopyalarını biliyoruz: denizlerde, göklerde deniz altında, dağlarda toplum yaşamı için kolosal megastrüktürler öneriyorlar. İnsanın doğayla organik ilişkisini, sadece oksijene ve suya gereksinmesine indirgemiş bir gelecek vizyonu içinde tasarlayan bu tür kentlerin öngördüğü fiziksel çevre içinde tarihi çevrenin korunması gibi bir sorun anlam-sız görünüyor. Bu tür bir yaklaşımda zaman vektörü sadece ileriye uzanmaktadır. İnsanlar aya ve planetlere gitmeyi gerçekleştirebilecekleri gibi, böyle kentleri de gerçekleştirebilirler. Fakat ulaşılabilir bir gelecekte, özellikle kendi ülkemizin teknik gelişme olasılıkları içinde, bu biçimsel ütopyalar, bizim sorunumuzun tartışma sınırı dışında kalmalıdır. Kuşkusuz Türkiyede de tekniği daha etkili bir biçimde kullanarak, halkı çağdaş yaşamın olanaklarına kavuşturmak söz konusudur. Fakat bunlar, şimdilik, büyük kentlerde bile çözölememiş, enerji, su ve ulaşım ve iletişim gibi evrensel gereksinmelerle sınırlı olma zorundadır.

Gelecek çevre tasarımlarında ideolojilerin de rolü vardır. Kapitalistlerin tasarladıkları gelecek toplum, sosyalistlerin tasarladıklarından değişik yapıdadır. Ne var ki, ekonomileri henüz endüstrileşme aşamasında olan ülkeler dışında, komünist ve kapitalist düşüncenin resmi sözcüsü sayılabilecek uzmanların gelecek için biçimsel önerilerinin birbirlerinden çok farklı olmadığı saptanabiliyor. Her ikisi de geniş ve ileri teknik olanaklarla, 'leisure' üzerine kurulmuş bir gelecek yaşamına mekanik kılıflar hazırlıyorlar.

Endüstrilerini yeni geliştiren, çok nüfuslu, fakir ülkelerin, ulaşılabilir bir gelecek için tasarlayabilecekleri yaşam 'leisure' ün işle birleştiği bir yaşam olabilir. Örneğin Çinde, bir milyara ulaşan bir nüfus ve çok sınırlı bir ulusal gelir düzeyinde, sanayi ile tarımı bütünleştiren, kendi kendine yeterli, küçük nüfuslu kentler üzerine gelecek yerleşme planları kurulduğunu söylüyorlar. Kanımca, bizim de gelecek için yapacağımız tahminler, daha genel ve tüm insanlık için geçerli ilkelere dayandırsak da, kendi olanaklarımızın ve kültürümüzün varlığından soyutlanamaz.

g. Geleceğin Çevresinde Tarihi Yapının yeri

Bu bildiride ileri sürmeğe çalıştığım tez'in ilk bileşeni tarihi birikimin bir yaratıcı potansiyel taşıdığını kabul eden ilkedir. Bu bileşenin verilerini koruma zorunluluğunun bugünkü teknik ve ekonomik koşullarla çelişik görünmesi, kanımca bir kültür yetersizliğini olduğu kadar bir ideolojik boşluğu, ya da bulanıklığa vurguluyor. Görünen ya da gerçek bu çelişkinin çözülmesi, tarihi çevre verilerini korumak için gereklidir.

Eğer bugün kentlerimizin giderek yaşanılması zor, inorganik, sosyal hastalıklarla dolu, çirkin ve kişisiz olduğunu saptıyorsak, geleceğin kentini bunlardan kurtulmuş, simdiki aşamanın bir anti-tezi olarak tasarlamamız gerekir. O kentlerde fiziksel çevre havası, kokusu, gürültüsü ve mekansal özellikleriyle insan organizmasını rahatsız etmeyecek bir nitelikte olacaktır. Kentleri, sosyal sınıfların ekonomik statülerinin göstergesi haline dönüştüren, böylece sosyal ve ekonomik odaklar oluşturarak, sosyal dengesizliği arttıran aglomeralar olmaktan kurtarmak gerekecektir. Bu kentler enerji, beslenme gereksinimleriyle bütün ülkenin karnını emen mideler olmaktan çıkacaklardır. Son olarak da, fiziksel ve kültürel çevre olarak yaratıcılığı teşvik eden, özgün biçimli bir ortam oluşturmalarıdır.

Bu istekleri hayalimi zorlayarak, yeni toplum örgütlenmeleri, yeni biçim ve dokular tasarlayıp, ideolojik yorumlar yaparak tanımlamıyorum. Burada ne teknolojiyi yadsımak, ne geriye gitmek var. Bu istekler bugünün insanının özlemini duyduğu şeyler, kolay anlaşılır istekler. Bu istekleri karşılayan bir çevrenin gerçekleşmesi toplumca benimsenecek yeni ideallerin, topluma yeni bir fiziksel çevre arama isteği verecek kadar yoğunlaşmasına bağlıdır. Tarihi çevrenin geleceği de, toplumca aranacak bu yeni çevrenin özelliklerinden ortaya çıkacaktır.

Tarihi çevre, yukarıda özetlediğim isteklerle çelişmeyen özellikler taşımaktadır. Ve yeni kent ortamının oluşmasında, yadsınacak bir öge olmayabilir. Çünkü dokusal ve boyutsal özellikleri, yapılarının plan ve mekan özellikleri açısından, hiç olmazsa bugün, önerebileceğimiz bir insan çevresinin nitelikleriyle çelişmiyor. Bu yapılar ve dokular içinde, çağdaş insanın aradığı konforun gerçekleştirilebildiği de kesinlikle bellidir.

Büyük kentlerde çok az kaldığı, küçük kentlerde de, henüz büyük kent hastalıkları yaygınlaşmadığı için, geleneksel doku ve yapının korunması, devletin ekonomik yardımı öngörüldüğü ve doğru bir sosyal planlama yapıldığı ölçüde, gerçekleştirilebilir. Ve bu yapı bugünkü rahatsızlık ve ayrıcalıkları teşvik edecek nitelikte değildir.

Bu gözlemler, fiziksel ve sosyal açıdan, gelecekte varolması istenen bir fiziksel çevre ile tarihi dokunun yanyana, ya da bütünleşerek yaşamasının olasılığını gösteriyor. Tarihi verilerin insan çevresinin oluşmasındaki olumlu katkıları ise şöyle özetlenebilir:

Tarihi doku ve yapı, kentlerin kişiliğini belirleyen, anonimliğin karşısına çıkan, çevreyi biçimsel ve mekansal olarak zenginleştiren en önemli veridir,

Tarihi doku ve yapı, fiziksel çevrenin zaman içindeki boyutunu, dolayısıyla toplumun zaman içindeki boyutunu anımsatan en önemli öğedir,

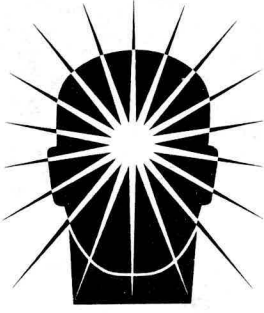
Tarihi doku ve yapı, yarattığı imgesel zenginlik ve olanak verdiği çağrışımlarla yeni yaratmalar için güçlü bir kaynak oluşturur.

Dünyanın giderek monotonlaşacak bir çevre olması perspektifine karşı, insanı geçmişin her çağına götürebilecek, onu geçmişin fiziksel verileriyle tamamlanmamış, gelişmemiş biçim ve düşün tohumlarıyla karşılaştırarak, ve bu karşılaşmayı, değişikliğin ve karşıtlaşmanın sağlayacağı gerilimler içinde, yaratıcı bir sürece dönüştürecek olanaklar da tarihi çevrede vardır.

Koruma olanakları ancak bu yargılar hoşgörü ile karşılanır ve kabul edilirse ortaya çıkabilir. Ancak ondan sonra, korumanın ekonomik yükü yük olmaktan çıkar. Daha doğrusu bir yük olarak kabul edilmez. Kaldı ki eskinin korunmasına karşı çıkarılan gürültü, kamu yararı düşüncesinin sonucu değildir. Kişilerin ve menfaat gruplarının kent toprağından maximum rant elde etme kavgalarının ifadesidir. Herhalde, yakın bir gelecekte kent planlamasında, kişisel rant hesabı, kamu yararından daha ağır basmayacaktır. Bugünkü panoramayı gözleyerek, tarihi çevrenin korunmasına rantabilite hesaplarının engel olacağını ileri süren ekonomistler çok gerçekçi olabilirler. Fakat bize, bir de, bu garip, sağlıksız kentleşmenin, bütün boyutlarıyla kaç mal olduğunun hesabını yapsalardı, belki daha da gerçekçi olurlardı. Gerçekten de, tarihi çevrenin, bugünkü kent toprağı yağmasını yansıtan rant hesabına dayanarak yaşayacağını düşünmek olanaksızdır. Fakat aynı nedenlerle bugünün kentinin tümünün geleceğinden de umutlu olmak için bir neden yoktur.

Gerçek şu ki, planıcı, ekonomist, sosyolog ve başkaları, kendi bilgi alanlarında, kentleri kesip biçip ne kadar incelerlerse, incelesinler, kent bir tümel olgu olarak henüz bilinmiyor. İlkel bir etki-tepki mekanizmasından çok yönlü bir rasyonel tutumun toplum yaşamına egemen olmasına doğru bir gelişme uygarlığın ölçütü ise, sorunların ele alınışında da, özel ve günlük çözümler yerine, tümel, zaman boyutları geçmişi ve geleceği kapsayan bir kararlar sistemini getirmek bunun gereğidir.

Şimdi dünü, bugünü ve yarını birleştiren bir yaşam vizyonu içinde toplumun yeni fiziksel çevresini, düşünsel ve ruhsal ortamını yaratacak bir değerlendirme aşamasına geldiğimizi varsayabiliyorsak, bu değerlendirmenin sonucu, gelecekteki fiziksel çevrenin, ve onunla birlikte, tarihf çevrenin kaderini de saptayacaktır.

İSTANBUL
SANAT BAYRAMI
ART FESTIVAL

İstanbul Sanat Bayramı Programı

22 Ekim - 13 Kasım 1977

22 Ekim 1977 Cumartesi

Saat 14.00	İst.Devlet Konservatuvarı açılış konseri	İTÜ Maden Fak. Konser Salonu/Maçka
Saat 15.00	Fotoğraf sergisi açılış ve kokteyli	DTGSY Okulu Beşiktaş/Akaretler
Saat 16.30	İst.Belediyesi Filarmoni Ork.Konseri	İDGSA /Fındıklı
Saat 17.00	Sovyet-Polonya Pantomim Gösterileri	İTÜ Maden Fak.Konser Salonu/Maçka
Saat 17.30	Yeni Eğilimler:Resim, Heykel, Özgün Baskı Resimleri, Grafik, Seramik, Halı, Endüstri Tasarımı, Sahne ve Görüntü Sanatları	İDGSA Salonları /Fındıklı

23 Ekim 1977 Pazar

Saat 17.30	Türkiye dışındaki Türk sanatçıları sergisinin açılış ve kokteyli	Maçka Sanat Galerisi
------------	--	----------------------

24 Ekim 1977 Pazartesi

Saat 9.30	İst.Belediye Konservatuvarı Türk Folklor Kurumu karşılama gösterileri	İDGSA Sinema-TV Enst,Balmumcu
Saat 10.30	"2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu" nun açılış töreni. Akademi Başkanı Prof.Sadun Ersin'in sunuş, Kültür Bakanı Avni Akyol'un açılış konuşması	İDGSA Sinema-TV Enst. Balmumcu
Saat 11.00	Geleceğin Mimarlığı Sergisinin açılış ve tanışma kokteyli	İDGSA Sinema-TV Enst. Balmumcu
Saat 14.00 16.10	Sempozyum	İDGSA Sinema-TV Enst. Balmumcu
Saat 18.00	1950'den bu yana Türk Resim-Heykel Sanatı Sergisinin açılış ve kokteyli	Devlet Güzel Sanatlar Galerisi /Beyoğlu

25 Ekim 1977 Salı

Saat 10.00 12.00	Sempozyum	İDGSA Sinema-TV Enst. Balmumcu
Saat 14.30 16.10	Sempozyum	İDGSA Sinema-TV Enst. Balmumcu
Saat 18.00	Alman Grafik-Avusturya Mimarlık Fransız Litografi-Hollanda Küçük Heykeller-Romanya Suluboya-SSCB Resim Sergilerinin açılış kokteyli	Resim-Heykel Müzesi/Akaretler
Saat 21.30	İst.Devlet Konservatuvarı Şarkı Konseri	İTÜ Maden Fak.Konser Salonu/Maçka